

Lilla sårskolan för djurägare

För dig som äger eller sköter om
hästar, hundar eller katter.

Innehållet i broschyren har faktagranskats av Anna Pilåker, Leg. veterinär.

Sårskador hos hästar

Hästar är stora och känsliga djur och kan råka ut för många olika typer av sårskador. För dig som äger eller sköter om en häst innebär det att du förr eller senare kommer att behöva ta hand om sårskador. Den här broschyren är framtagen för att ge dig råd och tips på hur du på bästa sätt tar hand om olika sår. Kontakta veterinär så fort du känner dig tveksam.

Generellt om sårläggning

All behandling av sår ska så långt det är möjligt sikta på att understödja den naturliga sårläggningen och undvika att störa den. En viktig del för effektiv sårläggning är att optimera sårmiljön genom att ha kontroll över både fuktbalansen och mängden mikroorganismer i såret. Ljummet vatten är alltid första val vid rengöring av ett akut sår.

Förebygg sårinfektion

Mikroorganismer finns överallt i vår omgivning. När huden skadas får de möjlighet att ta sig in till den underliggande vävnaden. Mikroorganismer i sig är oftast inte skadliga utan kan faktiskt stimulera sårläggningen. Men om vissa arter av bakterier och svamp får möjlighet att föröka sig okontrollerat kan de avge giftiga ämnen och ge en sårinfektion. Genom att kontrollera mängden mikroorganismer kan man förebygga en sårinfektion. Detta ökar förutsättningarna för sårläggning och minskar behovet av antibiotika.

Använd alltid engångshandskar när du rengör ett sår och släng förbrukat förbandsmaterial i en plastpåse innan du slänger det i papperskorgen. Ta tempen på hästen varje dag och kontrollera skadan och området omkring för att upptäcka en eventuell sårinfektion. Kontakta veterinär om hästen får feber – det vill säga en temperatur över 38,5°C.

Ökat antal mikroorganismer

Rent

Kontaminering

Kolonisering

Lokal infektion

Spridd
infektion

Systemisk
infektion

Fördröjd sårläggning

Så här gör du rent såret

Börja med att tvätta händerna med tvål och vatten. Skölj sedan rent såret under rinnande kroppstempererat kranvatten och tvätta med en mild flytande tvål, skölj väl. Vid djupare sårskador kan det vara bra att använda koksaltlösning.

Gör din egen koksaltlösning

Koksaltlösning (0,9%) finns att köpa på apotek och bör finnas till hands i ditt stallapotek vid akuta tillbud. När du fortsätter att ta hand om såret, kan du enkelt göra din egen koksaltlösning. Du behöver en ren kastrull med lock och en ren PET-flaska. Receptet för en 0,9% koksaltlösning är 1 ml (ett kryddmått) bordssalt för varje dl vatten. Koka upp salt och vatten under lock. Ta av från plattan och låt svalna. Häll upp på PET-flaskan. En hemmagjord koksaltlösning bör användas inom 24 timmar.

Tänk på din egen säkerhet

En häst som har ont kan reagera oförutsägbart. Tänk därför på din egen säkerhet när du tvättar rent sår och lägger förband. Ta hjälp av någon annan i stallet som kan hålla hästen. Använd gärna en nosbrems, som indirekt påverkar hästens nervsystem och gör den mindre benägen att reagera på smärtsignaler. Om veterinären behöver sy såret, kan hen behöva ge hästen både lokalbedövning och lugnande medel.

Använd inte kemikalier i sår

Jodlösning (Jodopax) kan ha sin plats som desinfektionsmedel i stallet, men ska inte användas i sår. Jod är starkt retande för huden och kan skada hästen och försämra sårläggningen. Smutsiga sår kan rengöras med klorhexidintvål, men i övrigt bör du undvika omoderna huskurer och alternativmediciner som kan göra skada. Fråga veterinären om du är osäker.

Vanliga sårskador hos hästar

Balltramp

Ett balltramp uppstår när hästen råkar trampa sig själv på nedre delen av framhoven. Oftast blir det en hudflärp med öppning uppåt där det kan samlas smuts. Balltrampet behöver hanteras så fort som möjligt så att hudflärpen kan få fäste igen. Spola rent med vatten eller koksaltlösning. Tryck ihop hudfliken, lägg på en bakteriebindande kompress och fäst med ett galoppförband runt ballarna och kronranden. Trampar sig hästen högre upp på benet kan såret behöva sys av en veterinär.

Skärsår

Skärsår som går igenom huden och är längre än ett par centimeter ska alltid sys av veterinär. Det är bästa sättet att få en snabb och hållbar läkning av skadan. Framför allt bör veterinär tillkallas om såret är nära senor eller leder. Rengör såret med koksaltlösning. Använd gärna en engångsspruta och spruta in koksaltlösningen i såret för att upptäcka om det finns en ficka (huden lyfts). Fickor med öppning nedåt är allvarigare för där kan samlas smuts. Vid sårfläcka lägger veterinären ibland in en "drän" – ett plast- eller gummirör som leder bort sårvätska de första dagarna. Röret tas bort efter 3–4 dagar. Om såret är suturerat (sytt) tas styngen bort efter ca 10 dagar.

Skrapsår

Om hästen går omkull kan den få ordentliga skrapsår. Skölj med vatten för att ta bort grus och smuts. Se efter så det inte sitter grus intryckt i såret. Tvätta med klorhexidintvål och spola sedan med koksaltlösning. Skrapsår kan svida ordentligt. Sätt gärna på sargel eller en bakteriebindande gelkompress som både återfuktar och minskar risken för infektion.

Sticksår

Sticksår kan se oskyldiga ut, men man behöver nästan alltid tillkalla en veterinär för att undersöka så att inga djupare strukturer är skadade. Det kan också finnas inestängda bakterier eller främmande material i såret som kan ge en kraftig särinfektion. Vid sticksår är det extra viktigt att se över hästens stelkrampsvaccinationer. Stelkramp är en livshotande sjukdom som orsakas av bakterien *Clostridium tetani*. Bakteriens sporer finns i jord och gödsel där de kan överleva länge. Eventuellt kan veterinären vaccinera mot stelkramp en extra gång för säkerhets skull.

Hovböld

Om hästen plötsligt blir halt från en dag till en annan, bör man först utesluta att det inte är en hovböld. Kontakta en hovslagare som kan avgöra om så är fallet och verka upp hoven så var kan komma ut. Det är viktigt att hålla rent, tvätta med klorhexidintvål och spola innan du lägger ett hovbandage.

Sparkskador

Sparkskador behöver man vara observant på eftersom de innebär att vävnaderna utsatts för ett kraftigt trauma. Det är inte ovanligt att huden släpper och att sårfläckor bildas. Det kan också leda till sprickor i ben eller att en benbit lossnar. Skadan behöver därför undersökas av en veterinär. I väntan på veterinär, lägg gärna på en bakteriebindande gel-kompress som både håller såret fuktigt och minskar antalet bakterier.

Mugg

Mugg uppstår av irritation, smuts, fukt och ibland svamp, vilket bidrar till en ökad tillväxt av bakterier. Det bildas en hudinflammation med krustor (sårskorpor) på karleden eller nedre delen av benet. Raka bort pälsen runt området och tvätta rent med varmt vatten (runt 40°C). Försök försiktigt att ta bort krustorna – det är under dessa som bakterierna samlas. Man kan också försöka mjuka upp krustorna med salicylsyrevaselin. Använd alltid handskar. Tvätta sedan med klorhexidintvål och låt verka i 10 minuter. Skölj rent med vatten och torka torrt. Sätt på Inotyl-salva som är mjukgörande och skyddar mot sol. Repetera dagligen. Blir det inte bättre, kontakta veterinär.

Svårläkta sår

Om ett sår inte läker på rätt sätt, kan det bero på flera saker. Det kan vara svallkött, en blomkålsliknande utväxt från såret. Svallkött måste hållas i en nivå med omgivande hud för att såret skall läka. Det kan vara för mycket rörelse som gör att såret dras upp. Det kan också bildas inkar i såret. Eller så kan det vara fråga om en bakterieorsakad sårinfektion. Kontakta veterinär för att få hjälp. I väntan på veterinär kan du alltid lägga om med ett bakteriebindande förband för att minska antalet bakterier i såret.

Bra att ha i stall-apoteket

- ✓ Engångshandskar
- ✓ Koksaltlösning
- ✓ Klorhexidintvål
- ✓ Sårspruta
- ✓ Bakteriebindande kompresser/förband
- ✓ Bomull på rulle
- ✓ Gasbindor (oelastiska)
- ✓ Elastiskt självhäftande förband
- ✓ Nosbrems
- ✓ Sax och pincett
- ✓ Febertermometer
- ✓ Ficklampa
- ✓ Mjukgörande salva

Behandla sårskador hos hästar

Galoppbandage vid balltramp

1. Spola rent med vatten eller koksaltlösning.
2. Tryck ihop fliken och lägg på en steril kompress.
3. Linda runt ballen och kronranden med oelastisk gasbinda. Vrid om vid varje varv så det blir ordentligt tryck över skadan.
4. Täck med självhäftande elastiskt förband.

Du behöver:

- ✓ Engångshandskar
- ✓ Koksaltlösning
- ✓ Klorhexidintvål
- ✓ Sårspruta
- ✓ Bakteriebindande kompresser (Sorbact®)
- ✓ Oelastisk gasbinda
- ✓ Självhäftande elastisk linda

Bandage på ben

1. Lägg steril kompress eller förband som hanterar både bakterier och eventuell sårvätska på såret.
2. Linda på polstervadd.
3. Lägg ett lager bomull runt benet och linda med en oelastisk gasbinda, så det blir ett jämt tryck.
4. Täck allt med ett självhäftande elastiskt förband. Linda inte för hårt.

Du behöver:

- ✓ Engångshandskar
- ✓ Koksaltlösning
- ✓ Klorhexidintvål
- ✓ Sårspruta
- ✓ Bakteriebindande förband (Sorbact®)
- ✓ Polstervadd att linda på
- ✓ Bomull
- ✓ Oelastisk gasbinda
- ✓ Självhäftande elastisk linda

Vård av sår hos hund och katt

Sår på tassar

Sår på tassar är vanligt hos hundar, så gör det till en vana att kontrollera tassarna när hunden har varit ute. Om hunden sprungit på åkrar eller vägrenar kan den få in ax mellan tårna. Dessa ax kan gå genom "simhuden" mellan tårna och ge upphov till varbölder. Detta bör behandlas av veterinär.

Kloskador

För många hundägare kan det kännas osäkert att klippa klorna på sin hund, med följd att klorna blir långa och lätt fastnar. Om klokapseln går sönder kan klon oftast inte räddas, utan veterinären behöver ta bort hela eller en del av klon. Det dröjer lång tid innan en ny klo växt ut.

Förebygg ömma tassar

- ✓ Håll klorna kortklippta.
- ✓ Klipp håret mellan trampdynorna.
- ✓ Smörj in torra och spruckna trampdynor.
- ✓ Kontrollera tassarna när ni har varit ute.

Tandskador

Har din hund slagit av en bit av en hörntand, så är detta ett akut tillstånd. Ta hunden till veterinär direkt för att om möjligt rädda tanden.

Bettskador

Har din hund blivit biten av en annan hund behöver den oftast tas till veterinär, som kan undersöka, lägga om och vid behov skriva ut antibiotika.

Sår efter kattbett

Har din katt varit slagsmål med en annan katt, behöver du kontrollera om den fått sår eller om en klo skadats. Sår efter bett är svåra att upptäcka och risken är stor att de utvecklas till varbölder. Syns en utbuktning och verkar katten ha ont: Ta den till veterinär. Sårhålan behöver spolas ur ordentligt och ofta sätter man in dränage de första dagarna för att var och sårvätska ska kunna rinna ut. Tvätta ofta med koksaltlösning, massera försiktigt så eventuellt var kommer ut och håll såret öppet tills det har läkts inifrån.

Skador vid jakt

Hundar som används vid jakt riskerar att skadas, så en skyddsväst är att rekommendera framför allt om din hund arbetar på avstånd. Ha alltid första hjälpen-utrustning i beredskap: koksaltlösning, bakteriebindande förband och klisterlinda. I områden där det finns vildsvin kan man också ha med sig häftande plastfolie (gladpack) – har hunden blivit attackerad sköljer man ordentligt med koksaltlösning och lindar runt flera varv med plastfolie och åker till veterinärklinik.

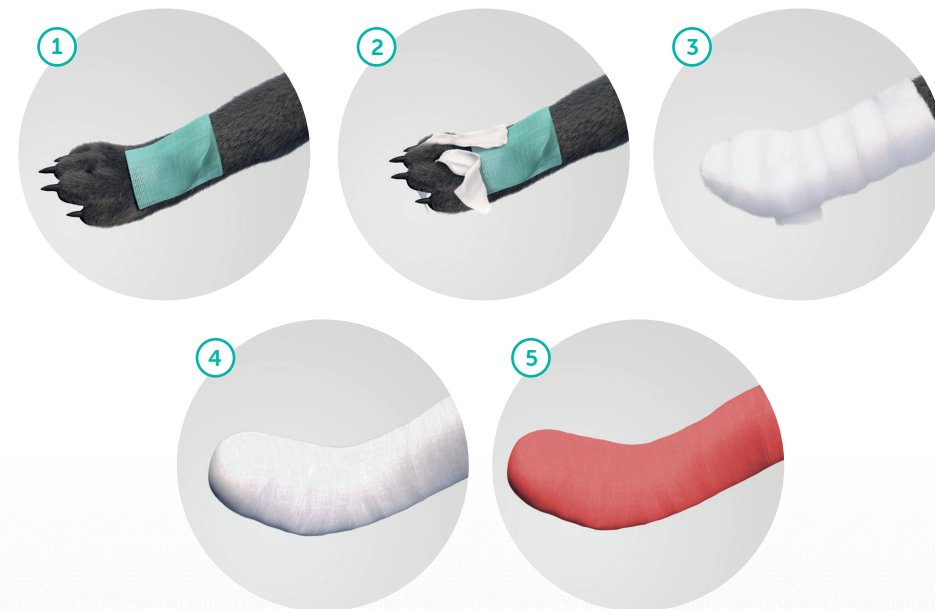
Sår vid klåda

En del katter kan få allergiska reaktioner i samband med byte av foder eller kattsand. Tidiga tecken på en reaktion är prickar eller småsår framför öronen där pälsen är glesare. Klådan kan göra att katten river upp sår som lätt infekteras. Tvätta rent och sätt på en krage. Om det inte blir bättre, kontakta veterinär.

Hot-spots

Hot-spots, eller fukteksem, är något som är vanligt sommartid och framför allt bland långhåriga hundar. Det kan uppstå av ett litet sår eller reva i huden och i fuktig miljö kan det leda till bakterietillväxt. Raka bort pälsen på det drabbade området – ofta ser man inte hur stort det egentligen är. Tvätta rent med klorhexidintvål och sätt på en klädstillande salva. Motverka att hunden kliar eller slickar på området med en krage. Hot-spots kan breda ut sig snabbt, upptäcks det i tid kan man häva tillståndet med tvätt, annars bör du ta hunden till veterinär för vård.

Behandla sårskador hos hund och katt

Lägg ett tassbandage

1. Tvätta såret och lägg på en bakteriebindande kompress.
2. Lägg bomullssträngar mellan tårna för att undvika hudirritation.
3. Lägg bomull runt hela tassens och en bit upp på benet.
4. Linda gasbinda runt tassens och upp på benet. Fäst med plåstertejp.
5. Linda ett lager med självhäftande förband – hela bandaget ska täckas.

Byt bandaget dagligen eller efter instruktion från veterinär.

Sätt på ett tasskydd eller plastpåse vid fuktigt väder. Ta av skyddet så fort ni kommit inomhus.

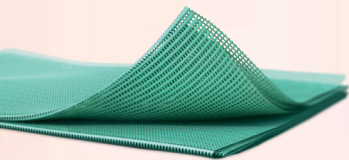

Du behöver:

- ✓ Engångshandskar
- ✓ Koksaltlösning
- ✓ Klorhexidintvål
- ✓ Sårspruta
- ✓ Bakteriebindande förband (Sorbact®)
- ✓ Bomull
- ✓ Gasbinda
- ✓ Självhäftande elastisk linda
- ✓ Ev tasskydd vid promenad

Sorbact® förebygger sårinfektion

Sorbact® bakteriebindande förband förebygger och behandlar sårinfektioner genom att reducera mängden mikroorganismer. Bakterier från sårbedden binder till förbandets yta och avlägsnas när förbandet byts. Sorbact® underlättar såråläkningsprocessen genom att reducera mängden bakterier utan att avge några aktiva ämnen till såret.

Binder både vanliga mikroorganismer (bakterier och svamp) som finns i såret och multiresistenta bakterier

Vanliga mikroorganismer i sår som t.ex. *Staphylococcus aureus*, *Streptococcus species*, *Escherichia coli*, *Pseudomonas aeruginosa* och *Candida albicans*, binder till Sorbact® förbandets unika yta. Sorbact® binder även resistenta bakterier såsom MRSA (meticillin-resistent *Staphylococcus aureus*), VRE (Vancomycin-resistent *Enterococcus*) och verkar även mot svamp.

Underlättar såråläkning

Förhöjda nivåer av bakterier leder till ökad infektionsrisk och fördröjd såråläkning. Sorbact® reducerar mängden bakterier på ett säkert sätt och förbättrar därmed förutsättningarna för såret att läka.

Inga kända risker för resistens

Mikroorganismer binder till Sorbact® och avlägsnas när förbandet byts. Inga mekanismer för antimikrobiell resistens finns beskrivna med Sorbact®.

Avger inga aktiva ämnen i såret

- ✓ Förbättrar förutsättningarna för såråläkning
- ✓ Kan användas för att förebygga sårinfektioner utan tidsbegränsning
- ✓ Ingen karens för tävling

Sorbact® sortiment

Egenvårdssortiment på apotek

Sorbact® Compress
5 x 6 cm, 7 x 9 cm

Sorbact® Secure
5 x 7,2 cm, 8 x 10 cm

Sorbact® Absorption
7 x 9 cm

Sortiment hos veterinärgrossister

Sorbact® Compress
4 x 6 cm, 7 x 9 cm

Sorbact® Gel Compress
7,5 x 7,5 cm, 7,5 x 15 cm

Sorbact® Absorption
7 x 9 cm, 10 x 10 cm, 10 x 20 cm

Sorbact® Foam Dressing
10 x 10 cm, 15 x 15 cm, 10 x 20 cm

Sorbact® Superabsorbent
10 x 10 cm, 10 x 20 cm, 20 x 20 cm, 20 x 30 cm

Sorbact® Superabsorbent
10 x 10 cm, 10 x 20 cm, 20 x 20 cm, 20 x 30 cm

Sorbact® Surgical Dressing
5 x 7,2 cm, 8 x 10 cm, 8 x 15 cm, 10 x 20 cm, 10 x 25 cm, 10 x 30 cm, 10 x 35 cm

Sorbact® Ribbon
1 x 50 cm, 2 x 50 cm, 5 x 200 cm, 10 x 200 cm

Cutimed® Siltec® Sorbact® B
7,5 x 7,5 cm, 10 x 10 cm, 15 x 15 cm, 7 x 10 cm (oval), 12,5 x 12,5 cm, 17,5 x 17,5 cm, 22,5 x 22,5 cm

Cutimed® Siltec® Sorbact® B Sacrum
17,5 x 17,5 cm, 23 x 23 cm

På sorbact.se kan du hitta återförsäljare och läsa mer om sårbehandling.

Sorbact® är ett registrerat varumärke
som ägs av Abigo Medical AB

9013-1024

Abigo Medical AB
– en del av Essity
Besöksadress
Mölnåls Bro 2, Mölndal, SE

sorbact.se
031-748 49 50
info@sorbact.se